

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5—
četrt leta 2:50
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za peti-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja uvrščenja od peti-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišstvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Cenjene naročnike,

ki še niso poravnali naročnine za prošlo leto, prosimo, da to store nemudoma, ker smo sicer primorani jim list ustaviti. Hkrati pa opozarjamo one naročnike, ki plačujejo četrtletno, naj nam pošljejo denar v prvi polovici četrtletnega meseca, ker nam s tem jako olajšajo upravniške posle.

Upravništvo.

Vabilo

seji upravnega odbora

Zaveze avstr. jugosl. učiteljskih društev, ki bo

dne 23. marca 1910 ob 2. uri popoldne

v Ljubljani, Gradišče št. 4

(Učiteljska tiskarna).

Dnevni red.

1. Predsednik otvori sejo.
2. Tajnikovo poročilo.
3. Blagajnikovo poročilo.
4. Poročilo o „Zavezinih“ listih.
5. Poročilo o snovanju „Pomožnega društva oboelim učiteljem in učiteljicam“.
6. Določitev kraja* in časa letošnji XXII. glavni skupščini „Zaveze“.
7. Slučajnost.

Predsednik:

L. Jelenc.

Tajnik:

Fran Gärtner.

* Ker se bo vršila letošnja glavna skupščina na Kranjskem, prosimo gg. upravne odbornike iz Kranjske, da pridejo glede kraja s konkretnimi predlogi.

Vi? — Mi!

V odgovor — gospodom.

Saj se je že marsikatera zapoved izvršila nad učiteljstvom, ki ni bila ravno trezna in duhovita.

Sedaj je deželni šolski svet štajerski izdal ukaz do vseh okrajnih šolskih svetov, odnosno okrajnih šolskih nadzornikov, da se na uradnih okrajnih učiteljskih konferencah ne sme razpravljati o stanovskih vprašanjih.

Najprej moramo konstatovati, koliko ima in je imelo učiteljstvo od uradnih učiteljskih konferenc sploh. Kratko rečeno: Nalagalo se je učiteljstvu vedno več dela in poslov; delati in pripravljati se je moralo na vse pretege učiteljstvo za te uradne konference; marsikatera pedanterija se je diktirala skleniti učiteljstvu; učiteljstvo se je navajalo do tega, da si je samo moralo nalagati delo na rame — vse iz golega idealizma; nikdar se pa ni vprašalo, ali je to delo tudi plačano, ali je upravljeno nalagati k skrbem samo delo in le delo. Ali ne bi bilo umestno povedati onim gospodom: „Ker znate tako izvrstno govoriti pri nalaganju dela učiteljstvu, pa zinite enkrat tudi besedo v gmotno korist učiteljstva!“

Drugo vprašanje pa nastaja, ali so prizadete oblasti upravičene izdati zgoraj navedeno odredbo?

Že oni čas, ko še ni bilo uradnih konferenc, je učiteljstvo mnogo storilo za šolstvo. Potom svojega časopisja in svojih društev je povzdignilo šolstvo na to stopnjo, na kateri se nahaja danes. Sám o in le sám o je pripomoglo do tega, ker je sám o hotelo in je sám o delalo, in le trudu učiteljstva, le samozvesti učiteljstva naj se zahvalijo za vse to pristojne oblasti. Nikdar ni za svoje požrtvovalno delo zahtevalo učiteljstvo plačila! **Toda ker smo bili hlapeč, zato hočete sedaj z nami postopati kot s hlapeč!**

Nihče ne more odvzeti zaslug, ki so si jih pridobila naša društva za povzdigo šolstva. Gospoda, izzivali ste sami! Učiteljstvo je dolžno braniti svoj stan in njega pravice! Če danes učiteljstvo izbacne vse strogo šolske notranje zadeve iz delokroga svojih društev, je s tem izvajalo samo konsekvence sebi v dobro, ker že zdavnaj bi se oblasti potegnile za gmotno izboljšanje stanja učiteljstva, če bi samo oblastem ne podrepovalo. Če se danes vzdrži učiteljstvo razprav o šolstvu, pouku in didaktiki, če učiteljstvo danes enoglasno izjavi, da noče z vneto delati, kar se mu nalaga, s tem ne krši svoje stanovske dolžnosti — **dokler vi nam dolgujete za naše trudapolno in vestno delo, ki smo ga izvrševali!**

Pasivno rezistenco bodete izzvali v vrstah učiteljstva, če bodete hoteli z njim pometati. Gospoda, če menite, da imate pred seboj nekdanje mežnarje, se motite! Vemo, kaj delamo in tudi vemo, koliko je naše delo vredno.

Dolžnost naših učiteljskih društev je, se strogo pečati sedaj samo s stanovskimi vprašanji, premotivativile socialna prava našegastanu in naše izvenšolsko delovanje; odločno se pa imamo za čas opozicije izključevati šolska vprašanja, ki bi podpirala namene šolskih oblastev. Če bodo pa šolska oblastva še nadalje izzivala, se bo storilo vse potrebno za opozicijo na še pristojnejšem mestu.

§ 1. naših društvenih pravil pade — če bo potreba — in potem naj se šolska oblastva primejo za nos, če bodo pogrešala uspehov na šolskem polju. Toliko časa pa, dokler bomo mi vam izkazovali usluge, bomo tudi mi govorili pri takih sklepih, kakršnega čitamo zgoraj!

Končno še, da ne bo nesporazumljenja: Naj gg. c. kr. okrajni šolski nadzorniki upoštevajo položaj učiteljstva in naj ne presojajo stvari napačno!

Tovarišice in tovariši! Pokažite disciplino tu, kjer črevelj najbolj žuli nas in merodajne faktorje. **Plačajo naj dolg, potem naj ukažejo!**

Ellen Key o materinstvu in ženskem delu izven doma.

(K sedanji debati o celibatu učiteljic)

I.

Treskalo je in grmelo, ali kdor je doživel nevihto, ta mora priznati odkrito, da se nebo ni zjasnilo. Ploha člankov za nadaljno službovanje poročenih učiteljic in proti njemu se je usula, govorilo se je mnogo o pravicah žene; malo, jako malo o njenih dolžnostih, o dolžnostih matere; zaropotalo se je proti referatu tovarišice Gregoričeve; ali vse to je divjalo preko gozda, v gozdno tišino pa ni posegel nihče z drzno roko. Nihče ni priznal, da je večina tovarišic zato za nadaljno službovanje poročenih učiteljic, ker jih v to sili sedanji obupni ustroj človeške družbe, ki je žensko odtrgal materinstvu ter jo vrgel pod zastavo „ženske svobode in samoodločbe“ na s krvjo nasičeno bojno polje kapitalizma in veleindustrije. Z bolj preprostimi besedami rečeno: naše nad vse slabo materialno stanje nas sili do tega, da nekaj zagovarjamo za pravično, kar bi pod drugimi razmerami že od začetka zavrgli. Poleg tega se včasih tudi navdušujemo z občudovanja vrednim idealizmom za nekaj, kar kaj takega res ni vredno. Govorim vobče, hočem pa preiti na posameznosti.

V prvo opozarjam še na svoje mnenje o vprašanju „celibata učiteljic“. Rekel sem na sestanku tržaškega uč. društva 17. februarja, „da bi šola (sedanja!) ne ravno mnogo trpela, če bi tudi poročene učiteljice nadalje službovale, pač pa njen dom. In glavni socialni nalog matere je ravno v prvi vrsti, da vzgoji telesno krepko in moralno čvrsto po-

LISTEK.

Pisma iz onstran groba,

Piša pokojni Afron Voljniš, priobčuje Florijan Svon.

VII.

Dospelvi v deželo ljubavi dobim svoje nekdanje tovariše. Prav vesel me pozdravi moj tovariš Ogor, ki se je takoj informiral o politiki slovenski v svoji stari domovini. Ko sem mu razložil, kam jadrano naši rojaki na zemeljski krogli, se ni mogel načuditi novo nastalim razmeram. Irin, njegov kolega, pa mu seže kislega obraza v besedo: „Vidiš, Ogor, saj sem ti rekel še takrat, ko sva skupaj sedela v Zvezdi, da je slovenska politika zavožena“. Ogor se nasmeje in pripomni: „Pustimo politiko! Boj mora biti, da se razjasnijo nazori“. Obrnivši se k meni, pravi: „Povabim te, ako hočeš iti z nama k predavanju! Stari Amanat, saj ga poznaš; to jo je oni starček, ki te je sprejel pri vstopu v to deželo, bo predaval v gaju slovanskih lip. Gotovo te bo zanimalo njegovo predavanje. Jaz sem bil prav zadovoljen, da morem biti deležen predavanja, zato sem se z veseljem odzval njegovemu pozivu.“

Na veliki planjavi, ki je bila porastena s prastarimi lipami, se je zbrala nedogledna množica poslušalcev. Lipe so dehtele svojo opojno vonjavo, in njih listje je šuštel pesem o nekdanji slavi starih Slovanov. Sredi množice se je dvignil stari Amanat in vzravnal povešano glavo. Iz obličja se mu je brala njegova modrost. Govoril je nekako takole: „Bratje, pozdravljam vas v ljubavi pod temi starodavnimi, slovanskimi lipami!“

Dejanja se vrste, bivša probajajo, nova vstajajo, a vsa ta dejanja teko skozi večno nas vzdržujočo sedanost. Čas, kdo te pojmi? Ti si in vendar, kako te odkriti, kako te naslikati, da nam postane tvoj pojm jasen, ko se skrivaš v vseмирske tajne, neodkritje vseмирske skrivnosti. Ako se zamislimo v čas, v njega najdalje dalje in mu iščemo pričetka, uvidimo, da čas nima začetka. Ako razglabljam po njegovem koncu, najdemo, da je čas brez konca.

V tem brezkrainem času se vrše dejanja, ki jih rodi vzrok in ki vstajajo kot njega posledice. Da postane vsako teh dejanj za človeka dovršeno, mora skozi njegov trenoten „zdaj“. Ako se vprašam: „Živim?“ Odgovorim: „Da, živim.“ Stavimo si vprašanje: „Kdaj?“ Moramo priznati, da zdaj in to vedno in vedno

le zdaj. Svoje eksistence se človek zaveda torej vedno le hipno, vedno le v trenotni in vendar nikdar minljivi, vedno trajajoči sedanosti. V tej točki si dajeta smrt in rojstvo roko, ko sledi pojav pojavu. V vesolnem vsemiru vlada ta večna sedanost, v kateri se vrši izpopolnjevanje prirode po vrstečih se dejanjih.

Čas lahko zasleduje človek v smeri črte in to po dovršenih dejanjih, ki si jih reproducira v svojem spominu kakor reprodukcije kinematografa. Amanat se pogladi po čelu in nadaljuje: „Priroda ustvarja dela, a svojih del ne uničuje, ona jih kot varčena oboževalčica najraznovrstnejših slik hrani v vsemirski galeriji. Ali niso te lipe usahnile že pred tisoč leti? Glejte, in vendar stojimo danes pod njihovimi košatimi kronami. Ako se ozremo tja v one krajne dalje, vidimo lahko se prve, bujurastoče predpotopne pragozde in v njih le še v pravljicah se spominjajoče strahovite zmaje. Vse obsegajoči, brezkraini in brezkončni čas je oni veličastni dom, v katerega priroda stavi svetovne pojave, da ohrani zgodovino vseмира.“

V tem veličastnem, vse obsegajočem hramu časa, ki se iz njega ne izgubi najmanjši prašek, vlada brezkraina večnost, v katero se

izliva izpopolnjujoča se priroda. Naš duh, ki teži po brezkončnem smotru popolnosti, zre in proučuje brezkraino stvarstvo, v času shranjeno, in dvigujoč se višje in višje, se vedno bolj poglablja v življenje prirode. Zato, bratje, pred vami leži odprta knjiga stvarstva, listajte po tej knjigi, proučujte nje zakone, in vaš duh se bo dvigal vedno višje in višje, dokler ne dospe do smotra, odkoder nam prihaja spoznanje in življenje.“

Burni aplavz je bil plačilo staremu Amanatu za njegovo predavanje. Množica se je razšla po cvetočih livadah, po katerih so frfotali v zarji mladosti milijoni krilatih pevecov, oznanjujoč slavo prirode.

Utrujen od daljnega pota, sem se naslonil na kraj mene rastočo, prvo lipo ter sem čital s te starodavne priče zgodovino svojih pradedov. Zatrepetali so nad menoj srčasti listi, in jaz sem razumel njihovo šuštenje. V moji duši je vstala nada po novih zmagah v novi domovini, ki Ti pošilja iz nje bratski pozdrav

Tvoj

Afron.

(Dalje.)

to mstvo. In tej ideji moramo pritrditi, če hočemo verjeti v napredek človeštva in ne v njegovo dekompozicijo. Dalje sem menil, naj bo pa dana poročenim tovarišicam sicer prosta izbira, je li se hočejo posvetiti povsem najsvetejšemu poklicu ali pa robotati na dve strani.

In tako sem prišel do slavne pisateljice in feministke v pravem pomenu besede, do Ellen Key, ki pravi v svoji svetovni znani knjigi „Das Jahrhundert des Kindes“ (Založil S. Fischer, Berlin) v drugem poglavju: „Mati, ki hoče bitisama vzgojiteljica (lastnih otrok) ter hoče poleg tega izvrševati kakšen poklic ali drugo temu podobno javno delovanje, nam ne poda v nobenem oziru celote, temveč izvrši razdeljeno dušo srednjedobro vzgojo in srednjedobro delo.“

Evo vam, jasno dovolj! Kje so oni, ki so se zgražali nad instinktivno skoro enakim zaključkom tovarišice Gregoričeve? Menda pa le ne bo kdo trdil, da je Ellen Key — reakcionarka. Dal bi si s tem le slabo izpričevalo. Morda pa ne misli kakšna tovarišica po poroki le zato nadalje službovati, da bo poleg dekleta plačevala izobraženo vzgojiteljico za svoje otroke. To bi bil narobe svet!

Že vidim vas, da vstajate s sto argumentacijami proti dosedaj rečenemu.

Potrpite, vsak dobi svoj odgovor, dala mu ga bo najduhovitejša ženska — Ellen Key. Potem bomo razmišljali, a čez leto dni zopet debatirali. Ker to vprašanje zahteva, da se poglabljamo vanj žena in mož.

Kako je prišla Ellen Key do gorenjega zaključka? Kratko vrsto citatov iz te njene knjige dovolite, itak vem, da si boste knjigo temeljito ogledali, ker pošteno prepričanje si pač želi pridobiti vsakdo. V svarilo pa naj nam bo, da ni vsaka ideja reakcionarna, kistremi nazaj — k prirodi. Zastrupljene razmere naše današnje človeške družbe naj nam nikar ne zastrupijo tudi naših nazorov. Če smo danes po gmotnem stanju prisiljeni nekaj sprejeti, bomo sprejeli, a javno lahko naglašamo, da je bilo le ono gmotno stanje temu povod. To storimo lahko brez strahu. Krivde človeške družbe, ki bičajo nas, ne bomo morda še odevali s sentimentalnim plaščem lažinaprednih „nazorov“, ki v dnu našega srca niso ne naši nazori, ne naši ideali.

Govori Ellen Key, ki vidi v duhu boljše človeško družbo, ki jo naj ustvari skrbno rojen in odgojen zarod:

„Preobrazba človeške narave zahteva tako absolutno novo pojmovanje materinstva, tako neizmerno uporabo sil, tako nepretrgano inspiracijo, da oni, ki mislijo, da se poleg njega da izvrševati tudi druga dela, ki bi imela svojo vrednost, da onigotovo nikdar niso poizkušali vzgojevati. Neizmernih sil rabimo, da ostane mo pravičnile enemusamemu otroku. To nepomeni nikakor, darovati otroku slehrni hip. Ali pomeni, da prikiprava naša duša od misli na otroka, da je naša misel vedno pri njem, če že sedimo doma ali korakamo preko ulice, če legamo ali vstajamo. To absorbira resno mater veliko bolj nego ure, kijih posveti otroku neposredno, into ima za posledico, da mora resna mati dohajati k delu izven doma vedno z razdeljeno dušo. Zato more posvetiti mati, ki hoče otrokom darovati svoj bistveni del, socialnim nalogam svoje delovanje le od slučaja do slučaja; in zato bi morala biti oproščena v dobi najvažnejših vzgojnih let popolnoma od dela za zaslužek.“

Kako lahko to je prešla ena izmed član-karic preko dolžnosti matere, kako je govorila druga o intenzivnem socialnem delovanju izven doma, ki naj se mu posveti službojoča učiteljica mati! Ženska naj nam postane enakovpravna, a to na drugačen način, kakor je trdila člankarica. Po njenih nazorih postane le — tovarna živina. — Oprostite; ali ženska vam drži zrcalo!

„Nikoli nisem čula,“ pravi Ellen Key dalje, „ne v višjih, ne v nižjih krogih o materi, ki je bila prisiljena k delu za vsakdanji kruh ali po svoji nadarjenosti k umetniški produkciji, da ne bi trpela zaradi nemožnosti

zadostiti tudi svojim otrokom ob času njihovega razvoja.“

In neka člankarica spravlja tako vso požrtvovalnost zahtevajoče materinstvo s težkim delom učiteljice v sklad. Saj res, „otrok takrat spi“. Nu, pa dober spanec!

Pravi slavna pisateljica dalje, da bo moral v novi človeški družbi vsakdo delati, moški in ženske, izvzemši starčke in otroke, a ta človeška družba prihodnosti bo podala priliko ženi, ki postane mati, da bo za človeško družbo tudi nadalje socialno delovala, ali le kot mati in vzgojiteljica svojih otrok.

Še par besed večkrat imenovane borilke za pravična „prava ženske“.

„Vse, kar nam podaja javna dobrodelnost, da bi lečila škodo, ki provzroča proces dekompozicije veleindustrije, je večidel brezuspešno zapravljena sila. Zavodi za najdenca, otroški vrteci, zabavišča, otroške bolnišnice itd. ne morejo z vsem svojim idealnim stremeljem nadomestiti niti stotega dela življenskih sil, za katero oropa žensko delo izven njenega doma posredno ali neposredno novo generacijo.“

„In ko smo premislili (posledice ženskega dela izven njene hiše), si rečemo sami, da sedaj ni nujnejšega, negoli najti takih kulturnih načrtov, takih socialno organizacijskih načrtov, ki bodo vrnilli mater otroku in domu.“

Za danes dovolj! Ali pridržim si, da se povrnem k temu predmetu še ponovno. In tedaj se dotaknem še marsičesa, kar je omenila ta ali ona člankarica, tudi ljubezni, tudi učiteljice poročene, a ne matere, tudi „emancipirane“, ki naravnost mrzi spolno občejevanje, in še tega in onega. Vem, da bo do tedaj imela že vsaka tovarišica danes citirano knjigo v roki, da jo mnogokatera že ima, o tem sem tudi prepričan. No, in tedaj bo meni in vam vsa stvar lažja.

Ali h koncu še enkrat: Nisem absolutno nasproten daljnemu službovanju poročenih učiteljic, učiteljice mater, ker bito zlo morale morda vsedanjih gmotnih razmerah sprejeti naše tovarišice. Ali kdo je oni, ki bi hotel trditi, da dom nič ne izgubi, da šola, ki gotovo ne ostane na današnjem stališču, ne bo nič izgubila, ako je s premiselkom čital besede moje spremljevalke, Ellen Key! Pripadamo menda olikanemu stanu, in da bi za otroka nič ne žrtvovali? Povrnem se mogoče tudi na to. Ali končno še nekaj.

Neka člankarica je tudi omenila, da je vprašanje o celibatu učiteljic našlo tržaške tovarišice — nepripravljene. Čudil sem se temu priznanju in zopet ne. Opazil sem, da marsikatera člankarica tovarišica iz drugih dežel tudi ni bila pripravljena nanje. Verjetno, saj so se tudi naše ital. tovarišice o stvari posvetovale v več sejah, preden so prišle — bodi pričvrščeno tudi to — do onega rezultata kot jaz. Res je, naše tovarišice so preveč preobložene, in stavi se do njih v življenju toliko zahtev, da se jim je le težko bolj podrobno baviti z ženskimi vprašanji. In tudi predstuj za to nimajo. Namesto, da se jim vbija na učiteljsku, recimo, dolgo vrsto letnic cerkvenih zborov ali grčavih imen nemških generalov tridesetletne vojne, ne bili bilo boljše uvesti vslednji letnik ženskih učiteljskih pouk o ženskem vprašanju, zvezan s čitanjem boljših pisateljic na tem polju ters šolskim predavanji? Ne pride še tako kmalu do tega, vem, ali iniciativa nekaterih naših profesorjev na teh zavodih vsaj k privatni lekturi bi bila hvalevredna in izvedljiva.

V ške dnu, 7. marca 1910.

Ferdo Ple mi č.

T. Masaryk.

Dne 7. t. m. je minilo 60 let, odkar se je rodil v Hodoninu na Moravskem slavni češki učenjak in vseučiliški profesor na praški univerzi, dr. T. Masaryk. Njegovo ime ni znano samo med Čehi, med Slovani, njegovo ime je zaslovelo po širni Avstriji, in Evropi. Njegovo delovanje na univerzi je bilo jako plodonosno. Vzgojil je celo generacijo v svojem duhu, ustvaril Čehom svetovni nazor, ustvaril pravi pojem politike kot vede. Delal je z besedo in s peresom na kulturnem, narodnem in političnem polju. Njegovi razni spisi so si priborili eno prvih mest. Kot politik je usta-

vil posebno politično strujo, realistično strujo. Poudarjal je vedno, da mora sloneti politika na poštenosti in resnici. V zadnjem času je stopila njegova oseba v ospredje, in sicer o priliki veleizdajniškega procesa in pri Friedjungovi obravnavi. Skrbel je za to, da je razkrinkal ozadje teh procesov ter postavil v pravo luč avstrijsko diplomacijo. Masaryk je pa tudi izvrsten in globok govornik, kar je vedno dokazal kot poslanec v državnem zboru. Ob tem trenutku stopamo tudi mi v krog slavilcev tega velikega moža bratskega nam češkega naroda in mu želimo še mnogo let življenja, kar bo za napredek Čehov in Slovanov sploh velikega pomena!

Vojaštvo in šola.

V avstrijski armadi pride povprečno na vsakih 14 mož en častnik, v naših ljudskih šolah pa na enega učitelja povprečno 80 otrok. Pa saj živimo v napredni, kulturni državi!

Bebel in bremenski učitelji.

Bebel je čestitalo ob njegovi sedemdesetletnici 31 učiteljev. Učitelja Holzmeijera, ki je čestitko provzročil, so takoj odpustili. Nemška svoboda!

Učiteljstvo pa klerikalni odrešeniki našega naroda.

(Z Goriškega.)

V vseh mogočih intonacijah, v najubrajnejših akordih klerikalne muzike done slavo-spevi delovanju poslancev S. L. S. v njih glasilih, v „Slovencu“ pa tje do zakotnega „Primorskega Lista“ in novostrujarskega „Novega Časa“. Človeku bi se, čitajočemu ta bombastična poročila o njih delovanju v zbornicah, o vseosrečujočem solcu klerikalne omike, dozdevalo, da je napočila Slovincem nova era. Povsod veje nov duh, navdušenje za sveto stvar, veselo bojno razpoloženje itd. — to so njih fraze. Vse bi jim šlo, kakor namazano, toda nekaj jim le greni veselje. Kakor mora jih tlačiti zavest, da je na svetu mogočna falanga učiteljstva, ki jim utegne lepega dne podreti vso stavo ljudskega poneumnega in izžemanja. Sicer se dobe med učiteljstvom mnoge efaltske narave, ki uskočijo iz egoizma, iz strahu pred bodočnostjo ali iz drugih razlogov v njih edinozveličavni tabor. Toda kako bi bili ti za sveto vero vneti ljudje zadovoljni, ko bi mogli to presneto učiteljstvo spraviti v krtovo deželo! Vabijo sicer kakor kramar učiteljstvo v svojo botogo, toda ne iz ljubezni, ampak da lažje izpodkopljejo delovanje za ljudstvo vnetih učiteljev. Če bi jim bilo mogoče prikleniti vsaj večino učiteljstva naše, potem bi jim sploh ne pustili več dihati. Kakor sestradanim psom bi jim metali oglodane kosti, ki bi odletale z njih bogato obložene mize.

Le pogledimo njih glasila! „Gorica“ nas je prav pošteno obdelala. Razjezila se je stara znanka iz solčne Gorice ter nas opsovala. Postavila se je na sodni stol imenom ljudstva, kakor pravi, ter nas imenovala siroveže itd. Na naše uboge grešne butice kliče vse moči, da bi nas oplasila.

K sklepu nam grozi naravnost s sestradanjem. Res, lep recept! Pred mano leži šesta številka „Novega Časa“ od 4. t. m. V tem novostrujarskem glasilu stoji, da ne preplača ljudstvo učiteljstva, tudi če mu dvakrat, da, trikrat poviša plačo, seveda le „krščanskemu“ učiteljstvu.

O liberalnih učiteljih pravi, da pohujšujejo ljudstvo s svojimi slabimi zgledi. Seveda, vedno ti šmentani liberalci!

Izboljšanja so vredni le „krščanski“ učitelji, liberalni ne smejo imeti nič od povišanja plač. Hvala lepa, dični katolik! Tako nas misliš ostrašiti. Kaj meni, da smo res otroci, ki se bojimo bav-bava? Samo liberalce vidiš. Samo tu iščeš zgledov. Zakaj se ne jeziš tako nad katoliškim korifejami? Kaj ne najdeš nič slabih zgledov za farovskiimi zidovi? Je li življenje vašega „zavednega“ ljudstva res tako vzorno? Pod imenom „liberalce“ razumevaš vse slabo. Kaj pa je klerikalec? Ne maram zagovarjati izmečkov, ki se dobe tudi med drugimi stranikami, toda tudi klerikalna jih je polna!

Če bi danes prišel Kristus na svet, ali bi pel pasji bič po hrbitih klerikalnih sveto-

hlinec! Če ste tako vneti za blagor ljudstva, zakaj ječi v največji duševni temi ravno ljudstvo, pri katerih vladate bodisi kakor katoliški, pravoslavni ali drugi fanatiki? Zakaj sta Španija in Rusija, domovini klerikalizma, katoliškega in pravoslavnega, najbolj v kulturi zaostali državi?!

Ker sta vedno pripravljene, bahati se z omiko in napredkom, razložite, zakaj je Španija propadla ravno po zmagi katoličanov nad muslimani?

Kako to, da resnično verni, vzorni duhovniki ne morejo nikamor, politični šarlatani, neznačajneži lezejo nasprotno tako naglo po lestvi življenja navzgor! Konsekvence, logike ni treba iskati pri vas! Samo farizejstvo, hinavstvo! Proti nebu zavijate oči, skrivoma se vdajate vsem strastem. Seveda svojem lahko natrosite peska v oči, pa mirna Bosna! Zato se v svojem zelotstvu zaletate v vse, kar ne mara trobiti popolnoma v vaš rog. Bodisi ustanova še tako plemenita, če ne komandirate izključno, vi zraven, pa po nji! Temu jasen dokaz je zdaj vaša gonja proti Ciril-Metodovi družbi.

V svoje opravičenje natresete laži, da je grdo, zavijate resnico, logiko postavite na glavo, pa ste opravili svoje delo.

Zdaj ste se spravili na nas. Nekaj neznačajnežev že pridobite. Dober tek! Takih tako ne rabimo. Toda ne mislite, da boste vedno vladali. Pride dan plačila tudi za vas. A porirati pomagajte svojo zgradbo tako sami.

Vaša vnetost za sveto vero, vaše navdušenje za ljudsko omiko — to so le fraze, ki nanje nihče nič ne da.

Argus.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono našo, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca februarja K 55.820.96.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Odgovor referatu tov. Gregoričeve „O možitvi tržaških učiteljic“.

Naravnost vzvišeno pa tudi dolžnost je močnejšega, potegovati se za šibkejšega, ako prvi misli, da se drugemu godi krivica, čeravno ga drugi ne prosi za to.

Da smo me ženske šibkejšje, da se nam godi marsikaka krivica, mislim, ne bo nihče tajil. Ako tedaj kak poslanec izproži kako misel glede ženskih pravic, moramo le z veseljem in s hvaležnostjo pozdravljati tak nastop.

Je li celibat učiteljic pravica, ali krivica, ženskemu spolu? Misli se tu križajo, in zaradi tega ste nastali dve skoro enako močni struji za poroko in proti poroki učiteljic. Jaz sem na strani onih, ki smatrajo prepoved poroke za krivico.

Sveta dolžnost vsakogar pa je, pobijati krivico ter potegovati se za pravico, naj že to ugaja večini ali ne ter naj že ustreza ali ne lastnim interesom. Mladim učiteljicam gotovo ni všeč, da bi poučevale poročene. Spominjam se še z učiteljskega, kako smo povpraševali zadnje šolsko leto, koliko in katere učiteljice se poroče, računale koliko mest bo praznih itd. Starejšim učiteljicam pa tudi ne pride to prav. Pogovarjala sem se nekoč z neko starejšo neporočeno učiteljico državne šole v Trstu. Tožila mi je, kako so neporočene zapostavljene, kako imajo poročene vse prednosti ter uživajo večje spoštovanje. Srednjim bi morda ugajala odprava celibata, pa že iz gotovih razlogov nočejo priti z odkrito besedo na dan. Od učiteljic samih je tedaj vobče težko pričakovati pozitivnega odgovora.

Vprašanje je: bi li šola uspevala po poročenih učiteljicah? To je nekako kočljivo vprašanje. Po globokem in treznem premišljevanju mislim pa vendar, da vsakdo lahko reče: Da, uspevala bi! Ali pa na vsak način nadovala ne bi.

Učiteljica, učitelj je človek in kot tak eden bolj, drugi manj blizu popolnosti. Popolen pa ni nihče, iz tega izvira, da nihče izmed nas ne more reči: Jaz nisem še nikoli prestopil